

De hoge kunst van de natuurhistorie

door
Boudewijn Büch

Op 9 juni 1995 opende Boudewijn Büch de expositie 'topstukken tentoon'. De door hem bij deze gelegenheid in het auditorium van de Kunsthall uitgesproken inleiding is hier vrijwel letterlijk afgedrukt.

Dames en heren, als ik in Nederland ben, maak ik samen met mijn vriend Max Pam een radio-programma. Max Pam maakt ook een programma over architectuur en daar heb ik onlangs in gezien dat je de Kunsthall niet in zou kunnen komen. Zoiest is het bewijs geleverd dat televisie niet klopt: ik liep hier zo naar binnen.

Laten we spreken over 'topstukken tentoon' en laat ik voorop stellen dat het een buitengewoon genoeg voor mij is deze tentoonstelling te mogen inleiden. Dat is vooral om reden dat ik de tentoonstelling 'de tentoongestelde mens' in Teylers Museum in Haarlem niet kon openen omdat ik weg was en onlangs vroeg men mij om een tentoonstelling over de dodo te openen in Amsterdam, en toen was ik in Nieuw-Zeeland. Dat heeft Jan Wolkers toen van mij overgenomen. Eindelijk is het nu dan wel gelukt om iets in te leiden op natuurhistorisch terrein. Dan denkt u wellicht: 'Wat doet die jongen hier? Voelt hij zichzelf al opgezet? Is hij al gemummificeerd?' Het is inderdaad zo, dat als je bijna 47 bent, je leven zich ten einde spoedt. Het is waar dat we kunnen spreken van een relatief opgezet spreker. Mijn belangstelling voor het opgezette beest -om me daar maar even toe te beperken- is buitengewoon ziekelijk aan het worden en is ook al heel lang gaande. Al jaren lang ben ik bezig met een boek dat bestaat uit een aantal hoofdstukken in concept en dat heet 'pakhuis de dood'. Dat boek komt maar niet af, omdat ik tijdens iedere reis weer in nieuwe natuurhistorische musea naar binnen klim en daar weer de meest fascinerende dingen zie. Ik wil u iets zeggen wat u mij misschien niet in dank zult afnemen en zeker de eco-beweging niet: ik prefereer

de opgezette natuur boven de echte natuur en ik zal u ook zeggen waarom.

In 1992 heb ik tien dagen besteed op South Island in Nieuw-Zeeland om achter een Kea aan te rennen. Wij hadden op een gegeven moment een buitengewone vage opname gemaakt met een expanded lens (zoals dat heet) en die was niet te gebruiken. Ik heb me toen vervoegd in de dierentuin in Christchurch en het hek open laten doen van de kooi. Het beest daar zag er fantastisch uit. Hij heeft echt voor ons geposeerd. Het enige nadeel was dat hij af en toe bewoog en dan uit de scherpte ging. Toen heb ik besloten om ook maar een opgezette Kea te draaien. Nog een ander voorbeeld. Ik heb in 1993 een aantal uitzendingen gemaakt over de Nieuwzeelandse Kiwi-vogel. Nachten lang heb ik ergens op Stewart Island gelegen, om de Kiwi te filmen. Over wat daarvan is uitgezonden heb ik ongelooflijk enthousiast gedaan. Totdat ik laatst weer terugkwam, een paar weken geleden, uit Nieuw Zeeland. Ik heb toen mijn cd-rom 'Birds of New Zealand' bekeken en daar zag ik een filmpje op van een Kiwi dat twintig keer mooier is dan wat ik ooit heb gemaakt. Met andere woorden: de natuur op cd-rom is een stuk spannender dan de natuur in het echt. Nog een ander voorbeeld. Het voordeel van programma's die ik heb gemaakt, zoals over de Dodo en de Moa, is dat deze beesten niet meer bestaan. Dat je rustig alles kan draaien en dat je geen last hebt van wegvliegende vogels, niet van natuurbeheer en ook niet van mensen die menen zich met je te moeten bemoeien.

Het ergste van het filmen in de natuur is het feit dat Duitsland en Nederland de enige landen zijn op de wereld waar je vrij mag draaien. In de rest van de wereld heb je vergunningen nodig en dat is soms buitengewoon bizar. Ik zal u daar een voorbeeld van geven uit Honolulu, Hawaï. Wij hadden daar een paar keer gedraaid en ik had toen nog wat straatshots nodig, om gewoon

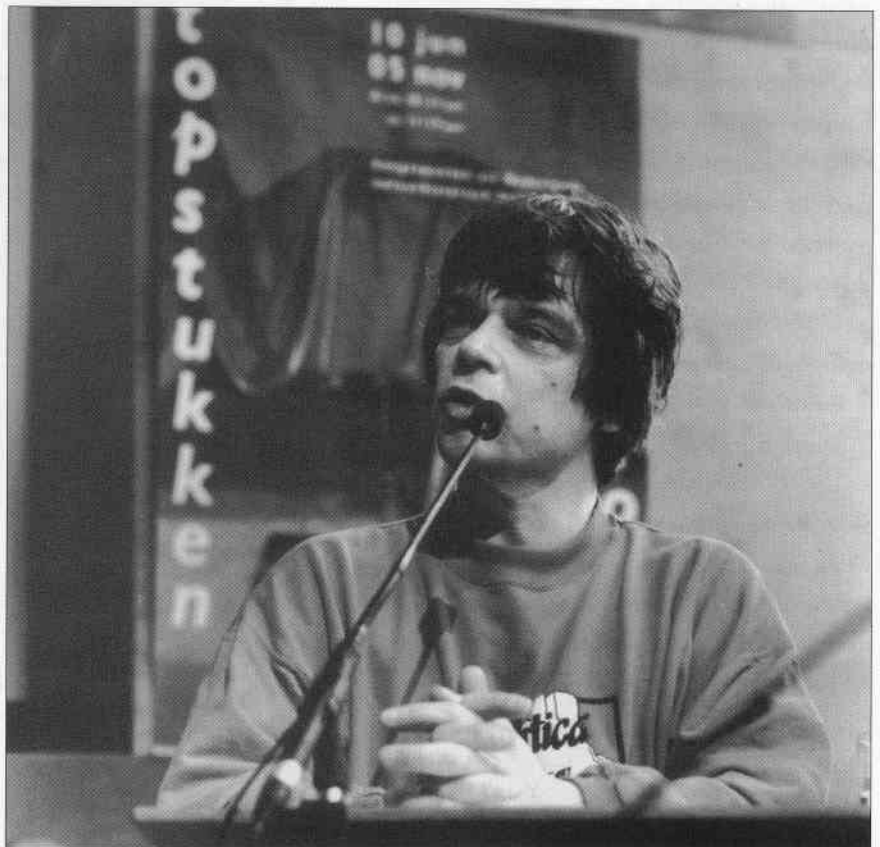
te kunnen zien hoe Honolulu er uit ziet. Ik moest me toen melden bij het filmbureau van de staat Hawaïi. Daar vroeg een man: 'welke straten van Honolulu wilt u draaien?'. Ik zei: 'dat maakt mij niet uit, ik wil uit de auto gewoon een beetje wat straten draaien.' Hij: 'ik moet precies weten welke!' Ik: 'nou doet u die straat maar' - ik wees op een kaartje aan - 'en die straat en die.' Die man ging er met een meetlatje langs en vervolgens bleek het 16 kilometer te zijn, maal 200 dollar, en toen mocht ik draaien. Van die straatshots is niets gebruikt.

Het draaien in natuurhistorische musea buiten Nederland is ook een crime. In het Natural History Museum in London kost het 500 pond per 5 minuten! Het beroerde is alleen dat ik nooit weet of ik iets gebruik. De laatste keer dat ik gedraaid heb in het Natural History Museum in London was naar aanleiding van mijn programma's over de Dodo. Daar is één minuut van gebruikt terwijl er 15 minuten zijn opgenomen. En er staat echt een man met een stopwatch naast. Met andere woorden: als ik zeg dat ik de opgezette natuur prefereer boven de echte natuur, dan vertel ik daar direct bij dat er ook zeer grote nadelen in de opgezette natuur schuilen.

Vandaar dat ik besloten heb om zelf een klein natuurhistorisch museum op te richten in mijn eigen pand in Amsterdam. Maar ook dat is meer dan verschrikkelijk. Twaalf jaar geleden filmde ik in de dierentuin in Antwerpen een zieke pinguïn. Ik vroeg toen of ik hem zou mogen hebben om op te laten zetten als hij dood zou gaan. Dat mocht. Acht jaar later kreeg ik een brief waarin stond dat hij eindelijk dood was en dat hij te mijner beschikking was. Het was een koningspinguïn. Ik heb hem laten opzetten door een Antwerpse preparateur en vervolgens kreeg ik een brief van de douane uit Roosendaal dat ik me daar moest melden. Ik kwam toen nog net niet in de gevangenis, want ik mocht geen dieren importeren die beschermd waren. Ik heb toen gezegd dat de pinguïn niet beschermd is. Dat hielp allemaal niks, want ik was in overtreding en de pinguïn, de opgezette pinguïn, zou op mijn kosten vernietigd worden in de vuilverbranding van Brabant-West. Ik heb daar inderdaad de

rekening voor gekregen en ik zat dus nog steeds zonder pinguïn. Totdat een man mij opbelde die een hotel had gekocht ergens in Zuid-Holland. Daarin waren opgezette dieren aanwezig. Die man wilde dat hotel eigentijds maken en hij bood mij die opgezette dieren aan. Ik er heen. Het moet zo geweest zijn dat dit hotel voortdurend werd bezocht door dronken gasten, want alle dieren misten wel iets. Ik heb mij daar vervolgens een beer, een wolf en een pinguïn aangeschaft. De beer en de wolf die kon ik niet in de auto meenemen maar de pinguïn wel. Het beest had alleen een afgebroken snaveltje, maar gelukkig lag het snaveltje nog bij zijn pootjes. Dit was ook weer een Koningspinguïn en ik weet nog goed dat ik achter in de auto zat en dat ik de pinguïn omarmd hield en af en toe uit het raam keek. Ik heb mensen toen bijna zien verongelukken! Ze wisten wel dat ik een eigenaardige seksuele voorkeur had, maar dat ik nu gearmd met een pinguïn achterin een auto door het land reed, dat bracht mensen tot totale verbijstering. Thuis heb ik deze pinguïn gerestaureerd. Dat wil zeggen, ik heb zijn snaveltje weer leuk geplakt en ik heb hem afgezogen met de Nilfisk. Waar je overigens mee moet oppassen want de zuigkracht van deze machine is groot. Een kale

(foto: Janssen & de Kievith
Fotografie)

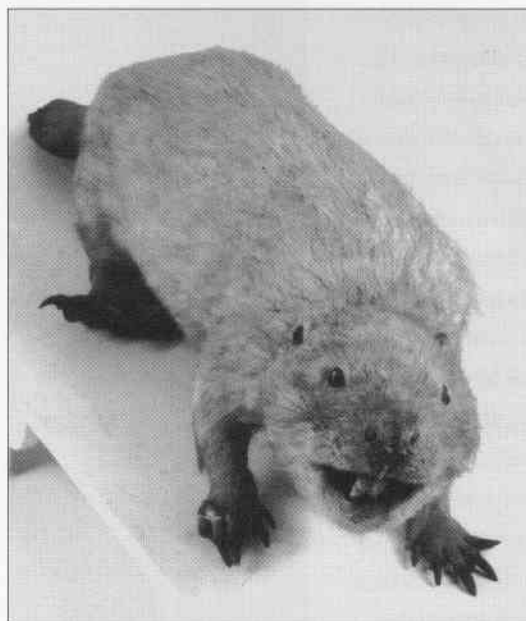
pinguïn is niet echt leuk, maar via elegante plak-technieken is hij nu weer geheel bedekt met veertjes. Hij staat nu thuis te pronken in mijn bibliotheek. Die heet Bibliotheca Didina et Pinguina. U hoort het al: de bibliotheek van de dodo en de pinguïn.

Heb ik een dodo? Dames en heren: ik heb géén dodo. Maar ik heb wél een dodobotje. Mensen die mijn zeven afleveringen over de dodo indertijd hebben gezien - ik ben alle sporen van de dodo op de wereld gevolgd en heb alle grote collecties gefilmd - die weten dat ik ooit in Mauritius stond waar de grootste verzameling dodobotjes ter wereld is. Ik maakte daar mijn obligate grapje: 'nou, u heeft zo veel, geeft u er mij maar één.' Die man daar gaf mij ín de uitzending onmiddellijk een dodobotje. Een dodobotje is nogal zeldzaam, en die truc is verder ook nooit meer gelukt. Ik ben zo aardig geweest om die man een videoband van de televisie-uitzending te sturen. U begrijpt dat hij niet meer in functie is in het museum. Ik had ook beter moeten nadenken, want ik heb er een ander voorbeeld van. Ik heb ooit naar aanleiding van mijn Columbus-programma's gedraaid in de New York Public Library. Daar mocht ik de 'first letter' van Columbus zien, het aller, allerduurste drukwerk dat er op de wereld bestaat. Als je het zou schatten, moet er ongeveer een prijs aanhangen van 100 miljoen dollar. Die man vond mijn enthousiasme zo leuk (soms gebeurt dat), dat hij zei: 'Houdt u het maar even vast, raakt u het maar aan.' Ik zei na afloop van de opnamen: 'Meneer, ik vind het zo ongelooflijk leuk dat dit gelukt is, dat ik u wel drie videobanden van de definitieve uitzending wil sturen.'

Toen zei die man (die was dus wel verstandig!): 'Meneer Büch, belooft u mij één ding, zend nóóit een band van deze uitzending in welk videosysteem dan ook naar deze bibliotheek! Zorg zelfs dat de band nergens op het Amerikaanse continent terecht komt, want als men ziet dat ik u dit heb laten doen dan is mijn carrière voorbij.' Ik heb de band niet gestuurd. Ik was een paar maanden geleden nog in de New York Public Library. De man is nog steeds in functie!

Wat is nou zo aardig van het opgezette beest. Ik heb u al gezegd dat het voor een filmer of programmamaker zo aardig is dat ze niet bewegen. Maar het aardige is ook dat je kunt zien wat ons allemaal ontnomen is. Ik heb een zeldzame voorkeur voor het extincte, het uitgestorven dier. Niet omdat ik zo blij ben dat er van alles uitsterft, maar omdat ik in natuurhistorische musea die uitgestorven beesten tentoonstellen zo duidelijk zie dat het er beroerd aan toe is met het milieu. Hoewel je daar nog veel op kunt afdingen. Ik heb een vriend gekend, een bioloog, en wij liepen een keer ergens in Friesland. Daar zagen wij een *Linnaea borealis* groeien, het Linnaeusklokje, wat in Nederland buitengewoon zeldzaam is. Hij trok het uit de grond, trapte het stuk, en zei: 'Wat zeldzaam is moet zeldzaam blijven.' Dat is ook een opinie die we zouden kunnen toejuichen. Het voordeel namelijk als je een tentoonstelling maakt over de Dodo of over de Moa of over dinosaurussen of andere uitgestorven dieren, die lopen hartstikke vol! Maar maak morgen eens een tentoonstelling over de huiskat, dan komt er geen mens. Pas als je een tentoonstelling maakt over de dinosaurussen dan gaat het goed.

Overigens heb ik persoonlijk nu een ongelooflijke hekel aan de dinosaurussen en al zijn andere prehistorische vrienden gekregen. Ieder natuurhistorisch museum in de wereld is vergiftigd door de dinosaurussen, alsof er niks anders meer bestaat. Er bestaat veel meer. Er bestaat namelijk een

Eén van de vele topstukken: de laatste Nederlandse wilde bever, doodgeslagen te Zalk in 1825; collectie Museum Natura Docet, Denekamp

(foto: Marga Rotteveel)

traditie van het natuurhistorische museum. We zijn hier in Rotterdam maar er zijn meer natuurhistorische musea in Nederland. Toen ik keek in de lijst van de bruikleengevers, musea die wat uitgeleend hebben voor deze tentoonstelling, zag ik fantastische musea, bijvoorbeeld Museum Natura Docet in Denekamp. Als ik alleen die naam al hoor dan denk ik aan mijn fietstochten op vakantie als vijftienjarige in Ootmarsum. Ik ging dan naar Natura Docet om vlinders te bekijken in de kasten. Jaren later ben ik terug geweest in het museum toen ik een programma over vlinders maakte. Ik heb daar toen gefilmd en steeds weer kwam die immense charme van het natuurhistorische museum bij mij binnenzeilen.

Dan hebben wij Teylers museum in Haarlem. Als ik in de buurt van Haarlem ben, móet ik naar Teylers. Men roept wel eens dat verslaving alleen bestaat in de vorm van drank en pillen en prikken. Nee, er bestaat ook een natuurhistorische verslaving: ik moet naar Teylers. En waarom moet ik naar Teylers? Omdat je in Teylers niet alleen een prachtige collectie kunt zien maar ook een 'museummuseum', een museum dat op zichzelf kunst is geworden. We hebben het gelukkig nog steeds, maar het heeft weinig gescheeld - en ik heb me daar persoonlijk nog over moeten opwinden - of we hadden Teylers Museum afgebroken. Want zoals u weet moet het natuurhistorische museum vandaag de dag een 'knoppenmuseum' worden. Daar moeten dus kinderen kunnen spelen met computers, het moet educatief verantwoord worden ingericht en de teksten dienen vooral zo debiel mogelijk te zijn. Ik zal u er een voorbeeld van geven: 'Vogel: een beest dat vliegt'. Dat soort teksten. Ik denk weleens dat het Jeugdjournaal iets te simpel van toon is, maar de teksten in de zogenaamde knoppenmusea zijn nog ver voorbij het debiele niveau van het Jeugdjournaal.

Een museum heeft twee voorwaarden te vervullen. Ten eerste dient het stampvol te zijn. Ten tweede dient het buitengewoon gebruikers- en bezoekersvriendelijk te zijn. U zult zeggen: 'wat krijgen we nou?' Ik zal het u uitleggen. U kent allemaal de theorie dat als iets goedkoop

is dat het dan niet mooi is. Met andere woorden: als je een tentoonstelling binnen kunt voor niks of voor 2 gulden 50, dan zal het wel niks zijn. Dus moeten de toegangsprijzen tot musea tot duizelingwekkende hoogte verhoogd worden. Ik weet niet wat de toegang tot deze tentoonstelling is maar ik stel zo voor: 95 gulden. Mogen museumjaarkaarten gebruikt worden? Zeker, als iemand duidelijk gaten in de broek heeft (en dan wel gaten die niet modieus bedoeld zijn) en duidelijk ziek is, dan mag hij van mij de museumjaarkaart gebruiken. Maar indien de bezoeker een golfbroek draagt en een Ray-ban zonnebril, dan dient ter plekke zijn museumjaarkaart vernietigd te worden. De museumjaarkaart is namelijk bedoeld om mensen die het echt niet kunnen betalen het museum binnen te krijgen. De museumjaarkaart is er nooit voor

Eén van de vele topstukken:
 'Zondvloedmens'
Andrias schenckleri
 fossiele reuzensalamander,
 gevonden in Oeningen
 (Duitsland), ouderdom circa
 20 miljoen jaar;
 collectie Teylers Museum,
 inv.nr 8432
 (foto: Marga Rotteveel)

bedoeld om mensen die het makkelijk kunnen betalen het museum extra goedkoop binnen te laten. Als we zo doorgaan is het voorbij met het museum. En in Nederland is het 't eerst voorbij met het natuurhistorische museum. Waarom is dat zo?

Mijn voorganger heeft het al gezegd dat het natuurhistorische museum toch altijd iets heeft van geitenharen sokken, rare natuuropvattingen, stoffigheid en onzin. Met andere woorden, het

natuurhistorische museum behoort tot de minst bezochte musea in Nederland. Ik heb wel eens tegen inrichters van een natuurhistorische tentoonstelling geroepen dat ze gewoon in het midden opeens een Rembrandt of een Van Gogh moeten hangen. Dat trekt wel mensen. Hoe dat kan? Gewoon niet uitleggen, gewoon in een persbericht zeggen dat er ook een Van Gogh hangt, dan komen de mensen wel. Het natuurhistorische museum is in Nederland bedreigd. Ik zou u nog meer redenen kunnen geven waarom het natuurhistorische museum bedreigd is in Nederland, maar dat zou te persoonlijk worden. Binnen de kortste keren ben ik dan verwickeld in allerlei vetes en die heb ik al genoeg.

Het natuurhistorische museum is niet alleen belangrijk voor onze kennis van de natuur, maar omdat het ook het oudste soort museum is dat wij kennen. Het is, zo als u weet, afgeleid van het rariteitenkabinet. Het is het eerste type museum dat in de wereld bestond en het is nu het type museum wat het eerste wordt afgebroken. In Nederland valt het nog mee, maar ik bezoek sommige natuurhistorische musea één keer per jaar en dan maak ik de verbijsterendste dingen mee.

Ik weet nog dat ik in 1993 in het beroemde natuurhistorische museum in Christchurch in Nieuw Zeeland was, het Canterbury Museum. Toen ik er een paar weken geleden weer was, bleek het museum te zijn vertimmerd tot een knoppenmuseum. De Moa, waar ze er veel van hebben, was in een hoekje gepleurd. Er lagen kinderen-met-Pampers met viltstiften te kleuren in de hoofdtentoonstellingszaal en het educatief personeel stond in verkeerde tuinbroeken aan te wijzen dat ze op de computer mochten werken. Waarop ik heel hard riep: 'Waar zijn de beesten?' De beesten waren weg want het gaat om educatie. Een ander voorbeeld is het prachtige natuurhistorische museum 50 kilometer buiten Buenos Aires. Ik kom ongeveer iedere twee jaar in Buenos Aires. Ik heb het museum nu vijf keer gezien en iedere keer verdwijnt er meer en meer. Toch is dit museum een monument, een absoluut monument. Het is het eerste natuurhistorische museum in Zuid Amerika. En dan hebben we het natuurlijk over 'the Cathedral of Science',

zoals het ooit is genoemd, de moeder van alle natuurhistorische musea, het Natural History Museum te London. Dit museum heeft een ongewoon excellente collectie, is wat dat betreft ongeslagen in de wereld, maar is helaas op de commerciële toer moeten gaan. Als u prijs stelt op het bekijken van rubberen dinosaurusjes in alle mogelijke maten bent u op de juiste plek, maar als je vraagt om een leuke opgezette vogel dan ben je bijna een fascist. Commercie slaat er de klok. En: ik begrijp dat. Ik begrijp wel dat musea ook vooruit moeten want dat ze anders helemaal gesloten moeten worden. Maar wat ik niet begrijp is wat ik wel eens heb genoemd de Van Gogh- of Rembrandt-waarde. Voor een Van Gogh of voor een Rembrandt hebben wij werkelijk alles, maar dan ook alles over. Als er ook maar een Mondriaan dreigt te worden geëxporteerd dan komen er allerlei comités tezamen om te gaan sparen voor deze leuke lijntjes. Maar als er een zeldzaam opgezet beest op de markt komt, of als er één of ander artefact op de markt komt wat een Nederlands museum graag wil hebben, en je zet in de krant 'Museum X wil graag bot van dodo kopen', dan halen de mensen hun schouders op en zeggen: 'nou en?'. Het is zo raar dat, hoewel 'natuur' ontzettend scoort, het aankoopbeleid en de aankoopwil en de aankooppassie van de mensen die voor het geld moeten zorgen buitengewoon gering zijn. Ik begrijp niet goed hoe dat komt.

Jammer genoeg hebben natuurhistorische musea geen schattige kopjes zoals bijvoorbeeld zeehondjes. Als je Ivo Niehe met een zeehondje in de armen ziet, dan vergeet je Ivo Niehe en dan denk je: 'wat is die zeehond schattig'. Maar staat Ivo Niehe met een op uitsterven staande spin in de hand, dan denk je: 'wat zijn dat voor twee engerds.'

De natuur zou dus liever moeten zijn. Maar je kunt natuurlijk moeilijk aan een beest vragen om een schattige kop op te zetten. En een skelet schattig verpakken of er lief uit laten zien dat lukt al helemaal niet.

Het is kortom allemaal droevigheid in het natuurhistorische museum. Daarom is het extra fijn dat het hier geen droevigheid is, want er zijn hier twee belangrijke dingen aan de hand.

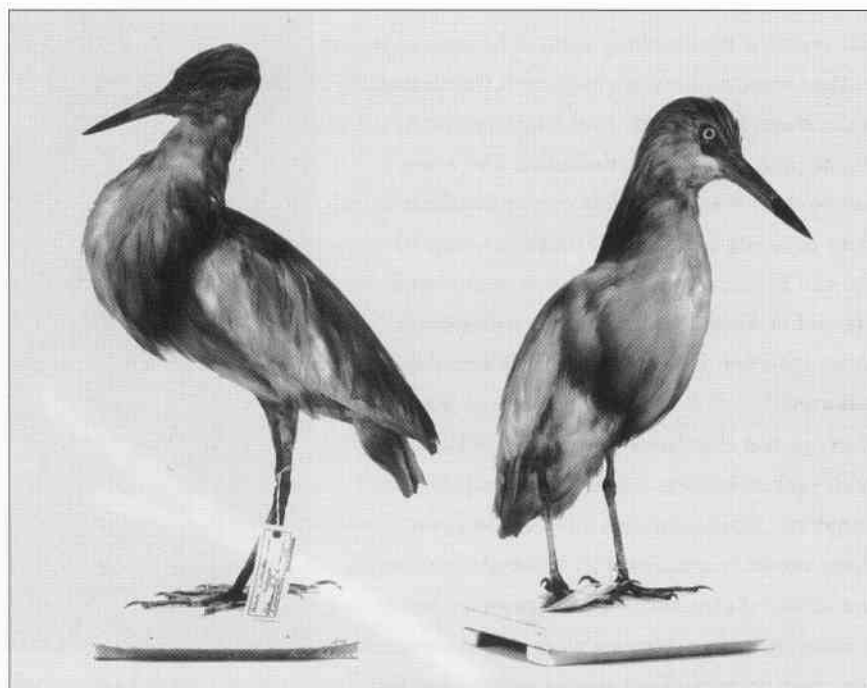
(foto: Janssen & de Kievith

Fotografie)

Eén ervan is dat in de tentoonstelling die we straks gaan zien, 'topstukken tentoon', waarin natuurhistorische hoogtepunten worden getoond die normaal buitengewoon moeilijk te zien zijn (of het vergt een week reizen door Nederland om ze allemaal te kunnen zien). Het tweede is de nieuwbouw van het Natuurmuseum. Een tijd geleden - het was geloof ik op een kleine conferentie in het Natuurhistorisch Museum te Leiden waar ik was - hoorde ik dat het natuurhistorische museum in Rotterdam nieuwbouw zou krijgen. Ik geloofde dat toen niet. Ik dacht: 'Een natuurhistorisch museum met nieuwbouw? Er komt er één in Leiden, een tweede zal toch niet lukken.' Maar ik heb het net met eigen ogen mogen zien, het is gelukt! En dat is een absoluut wonder. Ik ben blij dat er geen referendum over is geweest, anders was het ongetwijfeld afgestemd. Het stáát er, d'r staat nu een gedeeltelijk nieuw gebouw, de rest wordt zoals u weet gerestaureerd. En in dat nieuwe gebouw daar staan die topstukken tentoon. Dat is verheugend, want ik vind van alle kunst de natuur de grootste kunst.

Als mensen bij mij komen dan zeggen ze wel eens: 'Goh, het lijkt hier wel klein Teylers' en dat is ook zo. Ik word langzamerhand omringd door schelpen, opgezette vogels, fossielen en andere dingen en ik zie me zelf steeds vaker aanwezig op veilingen waar ik bied op rare eieren of stukken bot. Ik ben diep gezonken volgens sommige mensen, want ze vinden dat ik boeken moet kopen. Ja hoor, ik koop ook nog boeken, de geschiedenis van het natuurhistorische museum, alle jaarverslagen van het Natural History Museum. Ik koop inderdaad boeken over het onderwerp waar ik nu over spreek. Dat blijft een oneindig fascinerend onderwerp, omdat het zo dichtbij is en toch zo veraf. Ik bedoel daarmee dat de natuur die in een museum is geïsoleerd oneindig veel wonderlijker is dan de natuur die we om ons heen zien.

Er zijn tegenwoordig veel mensen die zeggen dat het niet meer verantwoord is om beesten op zetten en dat het ook niet meer goed is om beesten in dierentuinen te stoppen. Ik ben het daar mee eens. Ik vind ook dat als een dier nu zeld-

zaam is, je het maar moet laten vliegen. Maar alles wat is opgezet moet wel opgezet blijven! Als ik u nu vertel dat de politie van Amsterdam af en toe in de Spiegelstraat een soort razzia houdt om opgezette dieren in beslag te nemen die al in 1820 zijn opgezet, dan denk ik dat dat toch nooit de bedoeling kan zijn geweest. Toen ik ooit op Schiphol aankwam met vlindertjes die niet meer bestonden, heb ik geprobeerd dat uit te leggen, maar ze werden toch in beslag genomen.

Ik vind dat we een grote plicht hebben om natuurhistorische collecties op te kopen en te behouden. Ik vind niet dat wij dieren moeten opzetten of in dierentuinen moeten stoppen terwijl ze ook nog heel redelijk zouden kunnen leven in de vrije natuur. Maar ik vind wel dat we oude natuurhistorische collecties zouden moeten koesteren, en juist daar ontbreekt het aan in Nederland. We hebben wel veel natuurhistorisch materiaal, maar veel ervan is voor slechts zeer weinigen toegankelijk. En daarom is dit museum in Rotterdam ook zo'n buitengewoon sympathiek museum. Direct na de verbouwing kun je alle topstukken uit Nederland zo toegankelijk aanschouwen! Dat is heerlijk voor de natuurhistorisch geïnteresseerden.

Wat moet u nou doen als u deze tentoonstelling straks gezien heeft. Moet u dan uw kat thuis doodslaan en laten opzetten? Dames en heren,

**Twee van de vele topstukken:
Ralreigers *Ardeola ralloides*,
geschoten op het
Schollevaarseiland bij
Rotterdam in maart 1859;
collectie Natuurmuseum
Rotterdam
inv. nr 063 en 064
(foto: Marga Rotteveel)**

dat verdient aanbeveling, want ik heb mij afgevraagd waar mijn natuurhistorische liefde vandaan komt. Ik heb daar heel lang over nagedacht en ik weet het nu definitief. Dat komt omdat ik in Wassenaar ben opgegroeid. Als ik daar door een bepaalde straat fietste, zag ik bij dr. van Eck in het raam haar opgezette hond staan. Die hond was overleden en die had ze laten opzetten. En toen dacht ik: 'Dat wil ik later ook.'

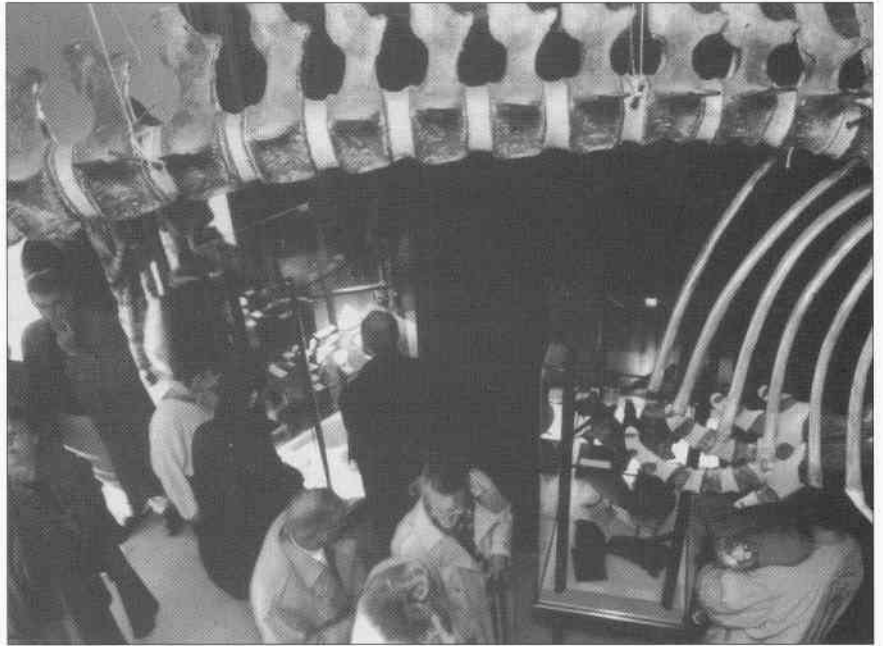
Een opgezet dier heeft, zoals ik u net heb verteld, veel voordelen. Nooit Felix, nooit hondebrokken. Altijd mooi en als je het goed laat doen, stinkt ie ook niet. Het beroerde is alleen dat er veel dieren slecht zijn opgezet. Ik ben weleens in musea geweest waar opgezette beesten staan waarvan je denkt dat ze het niet veel langer zullen redden. Als ik hoor dat het paard van General Lee in Kansas opgezet staat, dan ga ik onmiddellijk naar Kansas om het opgezette paard van General Lee te bezoeken.

Overigens kan ik u vertellen dat het dichtstbijzijnde beroemde paard in het Musée de l'Armée in Parijs staat. Daar staat het paard van Napoleon opgezet. Nu kunt u zich misschien afvragen of het niet ongelofelijk belachelijk is om daar naar te gaan kijken. Ja, dat is belachelijk. Maar als we het zien in een groter kader, dan is het toch niet zó belachelijk.

Als u nou bijvoorbeeld twee keer in de week naar 'Lief en Leed' van RTL-4 kijkt en u vindt dat niet belachelijk, dan mag het bekijken van een opgezet paard naar mijn smaak toch ook wel. Als u serieus meent dat Ron Brandsteder toch wel iets sympathieks heeft, dan mag een natuurhistorische museum niet alleen, ja dat móet het zelfs.

Ik vind dat er een zeer agressieve actiegroep moet komen, desnoods bewapend, die het opneemt voor het natuurhistorisch museum. Ik zal u nogmaals uitleggen waarom. Ik ben dol op zeehondjes, heb ik u net uitgelegd. Ik ben ongelofelijk gesteld op die schattige beestjes.

Maar als ik zie dat er een badkuip van 14 bij 19 meter wordt betegeld met marmer om één zeehondje te redden, en vervolgens dat helikopters van de marine worden ingezet om dat ene zeehondje terug te brengen, dan vraag ik mij af of

we niet hartstikke getikt geworden zijn. Gaan wij langzamerhand niet verkeerd om met de levende natuur?

Nog een ander voorbeeld over hetzelfde.

Ik was verleden jaar in Alaska. Die uitzending heeft u kunnen zien. In het noorden van Alaska mag niet meer op zeehondjes gejaagd worden. Het enige wat de eskimo's, die tegenwoordig Inuit genoemd willen worden, kunnen doen, is jagen op zeehonden. Dat behoort tot hun cultuur. Als ze dit willen doen moeten ze bellen naar een speciaal Ministerie in Washington en dan komt er na een paar maanden een certificaat waarop staat dat ze misschien één zeehondje mogen bejagen. Nou dat doen ze dus niet. Dus liggen die Inuit daar in het noorden van Alaska allemaal totaal bezopen op het strand te wachten op het grote niets.

Natuurlijk is het zo dat de zeehond gered moet worden. Natuurlijk is het zo dat de zeehond een recht van bestaan heeft. Maar wat ik voorop stel - en dat lijkt me toch een redelijk argument - is dat als je mensen hun broodwinning ontnemt het wel een beetje raar wordt. Zorg dan in ieder geval dat die mensen iets anders te doen krijgen en daar is niet voor gezorgd.

Is het natuurhistorische museum dan een bedreiging voor de natuur? Het antwoord is nee en dat moet een troostrijke opmerking voor u zijn. Het natuurhistorische museum zoals we dat kennen in Nederland, daar ben ik diep van

**Drukte bij de opening van
'topstukken tentoon'**

(foto: Janssen & de Kievith

Fotografie)

overtuigd, verzamelt alleen maar dingen die verantwoord zijn, dingen die kunnen en die mogen. Of het heeft dingen uit oud bezit waar toch niets meer aan te doen valt. Met andere woorden: het is een buitengewoon beschaafde vorm van museumcultuur. In het natuurhistorisch museum heerst ook weinig hysterie. Er zijn ook weinig mensen die uitrukken naar een natuurmuseum als er een nieuwe tentoonstelling is. Ik noem u een voorbeeld: toen ik laatst vanuit Nieuw-Zeeland terug kwam, ben ik direct naar de dodo-tentoonstelling in Amsterdam gegaan en daar was ik de enige bezoeker. Dat is toch spijtig, want er zijn werkelijk een paar prachtige dingen te zien.

Ik zei u net al: het is tijd voor natuurhistorische actiegroepen en ik heb besloten die in mijn eentje op te richten. Wat kunnen wij doen als natuurhistorische actionairs? Als natuurhistorische actionairs kunnen wij naar exposities gaan en vertellen dat een natuurhistorisch museum niet alleen een museum is, maar ook een voorwerp van kunst. En dat is de quintessens van mijn betoog. Wat u straks gaat zien heeft niet alleen te maken met kennis van de natuur, met technieken van opzetten, technieken van prepareren, technieken van zoeken, maar heeft ook te maken met een buitengewoon kunstige, kunstzinnige en artistieke visie op de natuur. Een opgezette vogel is niet alleen een vogel die ooit geleefd heeft, maar is ook een visie van een preparateur. Ik weet dat op deze tentoonstelling een aantal dingen staan die ik eerder gezien heb en die dingen behoren tot de allerhoogste kunst op deze aardbol. Met andere woorden, wij kijken niet alleen naar artefacten, naar opgezette dieren en naar skeletjes, nee, we kijken ook naar kunst. Laten wij afspreken dat we natuurhistorische voorwerpen en natuurhistorische collecties voortaan als een onderwerp van hoge, grote kunst zullen beschouwen. En daarom is het voor mij een extra genoegen om deze tentoonstelling te mogen inleiden want, nogmaals, het gaat over topstukken. Dat wil zeggen natuurhistorische topstukken uit heel Nederland, bijeen verzameld in Rotterdam. (Ik kán zeggen Rotterdam, want zoals u weet blijft Rotterdam Rotterdam. Even was ik bang

in een deelgemeente terecht te komen toen ik er van de week over nadacht. Maar ik ben hier echt nog gewoon in Rotterdam.)

Rotterdam mag trots zijn op deze topstukken-tentoonstelling en trots zijn op zijn Natuurmuseum. Want dit Natuurmuseum is gewoon open, bekijkbaar en bezichtigbaar. Ik mag dus zeggen dat 'topstukken tentoon' een verrijking van het Amster.. eh Rotterdamse kunstleven is en als ik dan kunstleven zeg dan bedoel ik letterlijk kunst. En dan bedoel ik ook te zeggen, en daarom viel de naam Amsterdam eventjes, dat wat u hier bij elkaar heeft, ik in Amsterdam nog niet gezien heb. U weet, er is een voortdurende wedstrijd bezig tussen Amsterdam en Rotterdam. Ik zal niet zeggen dat Feijenoord het slecht doet, dat wil ik zelfs ook helemaal niet suggereren. Maar ik wil wel suggereren dat het Natuurmuseum in Rotterdam het meer dan voortreffelijk doet. Eindelijk hebben jullie in Rotterdam een keer gewonnen en dat dat op het gebied van de natuur en de natuurhistorie is, maakt mij buitengewoon blij. Ik dank u wel.

(foto: Michiel Cley/

Fotobureau Willem de Bie)

